

ВОЛОДИМИР
ВИННИЧЕНКО

Лепрозорій

Роман

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

Я гадаю, що можу розпочати мою історію від знайомства з професором Матуром. (Ох, я й забула сказати: мене попереджали, щоб я не подавала справжніх імен тих людей, яких буду описувати, бо вони можуть образитись, потягти мене до суду і за образу вимагати з мене великі гроші. Чого *гроші* мають їх задовольнити за *образу*, я не зовсім ще й тепер розумію. Отже, я попереджаю, що всі прізвища дієвих осіб у моїй історії змінені, отже, ображатися й тягти мене до суду ніхто не має права.)

Це знайомство з професором Матуром сталося на пероні марсельського вокзалу. Ні, саме знайомство відбулося не на пероні... А проте, я й сама не знаю, як уважати те, що було на пероні, за знайомство чи ні.

А було от що. Під час зупинки в Марселі я вийшла з вагону розім'яти ноги. Їхали ми недовго, всього чотири години (від Канн), але я не маю звички їздити потягами. За все своє життя я тільки раз їздила чотири години потягом та й то знов-таки від Марселя до Канн. Інші пасажери теж повиходили, бо у вагонах була сильна задуха від опалу. Хоча січень у нас на Кот д'Азур був цієї зими зовсім теплий, але парижани так боялися свого паризького холоду, що починали топити у вагонах уже від самої Ніцци.

Отож я ходила собі пероном...

Але тут мушу зробити перше правдиве зізнання. Без цього не можна далі розповідати. У мене є одна риса, яку

чимало людей, напевне, назве поганою. Живучи вдома, я, звичайно, не дуже часто бувала поміж людьми. Але, коли бувала то чи на вулиці, чи в кіно, чи будь-де, я неодмінно «ловила рибку». Так про себе я зву полювання за чоловічими поглядами. Бо, справді, лови чоловічих поглядів дуже подібні до ловів риби вудкою, а надто палянгротом. (Палянгрот — це вудка без вудилища, з довгою ниткою, яка доходить часом до кількох десятків метрів. Нитка тримається просто в пальцях, і пальці почувають, як риба клює на другому кінці нитки.) Погляд, мов нитка, закинеш його і слідкуєш: вхопить рибка чи ні. Одні чоловіки хапають одразу, інші — за другим разом, але рідко буває, щоб яка-небудь рибка не клюнула в мене. І почуття від ловів поглядів таке саме, як од ловів риби: так само хвилюєшся і завмираєш, коли бачиш, що за твій погляд уже зачепилося двоє очей і не відриваються — можеш тягти їх за собою, куди заманеться. Спішу попередити: я нікуди свою чоловічу здобич не тягла, я її зараз же випускала на волю, мені досить було впіймати її й трошки потримати на гачку. (Одна моя приятелька-городянка, яка ніколи не ловила палянгротом риби в морі, коли раз поїхала зі мною на лови, зізналася, що від кльову, а надто від витягання риби, вона мала відчуття слясности, подібної до сексуальної.)

Щиро кажучи, лови поглядів завдавали мені чимало всіляких прикросців. Головна прикрість полягала в тому, що чоловіки ніколи не хотіли відчиплятися з гачка. Вони конче прагнули бути впійманими, засмаженими і з'їденими мною. І коли я цього не робила, вони дуже сердилися, хвилювались, ображались, дорікали, обзивали «порожньою кокеткою», а часом то й самогубством мені загрожували. Я каялась і перед ними, й перед собою, давала і їм, і собі слово більше так не робити. І... якась незрозуміла і дужча за мене сила тягла мене на це, і я щиро забувала про свої обіцянки й робила те саме.

Я не знаю, чи так само трапляється й з іншими жінками. І головне: чи так само їм трудно відчіплятися від впійманої риби. «Мої» чоловіки запевняли мене, що вони вже не могли, хоч і щиро прагнули, відчепитися від мого гачка, що я, мовляв, була така якась «особлива», «надзвичайна», що коли вони дивилися на мене, а надто коли потрапляли в поле мого погляду, то їх охоплювало таке солодке і дивне хвилювання, такий ніжний сум і радість (як сказав один), що їм немов хотілося постійно дивитися на мене, аби постійно відчувати це.

Одна моя подруга, коли я розповіла їй про це, аби порадитися, сказала, що, можливо, це відбувається тому, що я ніколи не фарбуюсь, що колір мого волосся, губів, лиця, брів — усього натуральний. Та це, розуміється, наївне пояснення.

А навіщо я займалася цим «спортом»? Я не ховаюсь: мені було приємно чути компліменти. Я часто після них дивилась у дзеркало і перевіряла, чи дійсно в мене «очі, як морська зеленкувата вода на сірому піску» (так сказав один впійманий на гачок морський офіцер), або чи дійсно «пропорційність мого тіла така, що страшно змінити в ньому найменшу лінію» (так сказав другий впійманий маляр, що літував у Каннах). І часто мені й самій раптом ставало так ніжно, так любо і радісно, коли я на себе дивилась, що я починала в душі сміятися «тихим смішком» (про який потім розповім) і цілувала себе в руку, в ніжне місце вище ліктя.

Я думаю все ж таки, що коли б тільки заради цих компліментів я закидала свої гачки, то після одного випадку, коли одна рибка обійшлася мені занадто дорого, я б мусила зовсім припинити цей «спорт». Але я й після того не припинила. Не знаю, чи варто мені розповідати про цей випадок?

От уже й кажу неправду, лукавлю з собою! «Не знаю, чи варто...» Прекрасно знаю, що не тільки варто, але й що дуже потрібно розповісти про цей випадок. Та він мені

такий гидкий, такий *соромний*, що мені *не хочеться* розповідати. Мені так жагуче хочеться, щоб його взагалі ніколи не було, що здається, що коли я не буду про нього згадувати, то його й дійсно не буде зовсім.

Але все ж таки... хай я трошки потім напишу про нього. Я подумаю, я перевірю перед самою собою і тоді оприлюдню.

Так от, я походжала пероном й спочивала від вагонної задухи. І виразно-виразно пам'ятаю: було в мене якесь тріпотливе підняття в усій істоті й надзвичайна, пружна легкість у ногах. І все-все здавалось мені якимсь особливим, хвилюючим: і величезна баня вокзалу, і світло круглих електричних ламп, і солодкуватий запах диму (не нашого, не сільського!), і юрба людей на пероні, і гуркіт вагонеток, і крики носильщиків.

А головне, розуміється, те, про що я не переставала ні на мить думати: моя місія, з якою я їхала до Парижа. Навіть коли я думала про що-небудь ближче, коли балакала з ким-небудь про щось стороннє, я про місію свою все ж таки не переставала думати десь там у нетрях власної душі. І це, мабуть, особливо бентежило й знімало мене. (Коли я дивилась у дзеркальце, впорядковуючи волосся, то бачила, що очі мої надто блищали.) Оце я прошу пам'ятати, читаючи далі про інцидент на пероні.

Але повторюю: я взялася розповідати якомога правдивіше. Тому мушу сказати: незважаючи на місію, таку важну, таку страшенно серйозну місію, я все ж таки не губила своєї звички закидати гачки. Навпаки, пам'ятаю, що в мене було почуття немовби більшої волі, що я, мовляв, *тепер* могла собі дозволити щось іще більше (хоча вдома мені геть ніхто нічим не обмежував).

І тому, походжаючи пероном у юрбі, я швидко водила по ній гачком, вибираючи найцікавішу «рибку». Мушу

зінатися: ані вік, ані колір, ані стан чоловіків не має для мене ваги, — чи то юнак, чи літня людина, чи робітник, чи аристократ, — аби чимсь своїм «риб'ячим» був цікавий. Чоловіки з сивиною то, часом, навіть більше мене цікавили, ніж юнаки. Впіймати якогось бубиря-юнака не становило жодної складності: не встигнеш мазнути по ньому гачком, як він уже жадібно вчепився, — тягни його, куди хочеш, за собою. Куди цікавіше ловити якогось поважного дорослого щупака. Які ж вони спочатку обережні, які страшенно серйозні, ці щупаки! Як вони зовсім не звертають ніяковісної уваги на жодні гачки. Такі, мовляв, дурниці їх геть не цікавлять. Здається, нізачо не клюне. Аж соромно починає за себе ставати. І соромно, принизливо, і досадно. Ах ти ж, старе луб'я! І яке хвилювання, яка радість, який тріумф, коли нарешті не витримає і клюне. І з якою зловтіхою тоді його водиш, тягнеш, мучиш і... викидаєш у воду. (Та зате які вони причепливі, які настійні, які цупкі ці старі щупаки! Ой-ой-ой! Куди важче відчепитися від них, ніж од бубирів.)

Тому, я сподіваюсь, вам буде зрозуміло, через що я вибрала за рибку не якого-небудь юнака, котрих було чимало в юрбі, а людину зовсім не молоду. Правда, мушу додати, що вона була й сама по собі значно цікавіша за тих бубирців. Насамперед зверхність: досить високий, худорлявий, у темно-сірому товстому вбранні й такій самій каскетці (не робітничій, не такій, які носять мої брати чи батько). Черевики тьмаво-жовті, солідні, на товстелезних підшвах. (Між іншим: мені зовсім не треба вглядатися в людину, аби побачити її всю з голови до ніг, в усіх подробицях, для цього варто тільки легесенько мазнути по ній поглядом.) Лице довгасте, вузьке, тьмаво-бронзове (майже як черевики), з глибокими западинами на щоках. Очі маленькі, дуже заглиблені, швидкі, а над ними сильно густі, кошлаті, чорні, мов дві гусені, брови. Губи голені,

горішня — зовсім тоненька і загнута чи то усміхом у кутиках, чи то іронією. А нижня — по центру товстувата, немов припухла. На смугляво-бронзовій шкірі обличчя з-під темно-сірої каскетки виразно сріблилося волосся.

Такі люди, зазвичай, зупиняються у нас у Каннах по «Мажестиках», «Карлтонах», їздять у низьких приплюснутих автах, сидять за столиками з кольоровими аперитивами, й для них грає музика. На них можна милуватися здалеку, й вони ковзають невидимим поглядом по тих, хто не має змоги сидіти за столиками.

Коли ми вперше зустрілися очима, він не звернув на мене жодної уваги. Очевидно, чимсь своїм був заклопотаний, швидко водив оченятами по всіх зустрічних обличчях, і немовби хапався всіх їх переглянути. І при цьому чи то вибачливо, чи то насмішкувато ледь-ледь посміхався куточками губів. Або, може, то такий був устрій його уст?

Та за другим разом, коли я знову закинула йому гачок, він одразу ухопив його. І мені скося поза полем зору видно було, як він швидко, немов здивовано озирнувся на мене. За третьою зустріччю він уже чекав мого погляду і зараз же вп'явся в нього, хоча певности й жадібности ще не вчувалося, рибка ще сумнівалася, чи то дійсно для неї призначено принаду, чи то дійсно рибалка нею цікавиться. І погляд то вгризався в гачок, то підстрибував, то знову швидко вертався й накидався. (А все ж це треба було робити за якихось тридцять-сорок секунд в рухливій юрбі.)

Але за четвертою зустріччю рибка була вже цілковито моя. Вхопивши гачок, вона вже не відривалася, не випускала його ні на мить. (Посмішки у кутиках уст я вже не бачила. Тільки самі невідривні, непорушні, немов зачаровані очі.) І я гачка теж не відривала, мені, зізнаюсь, було приємно, мене навіть хвилювало це злиття поглядів, ці немовби обійми з незнайомою, такою поважною людиною на очах усієї юрби і непомітно для неї.

ЗМІСТ

«Чарівна» казка Володимира Винниченка (Роман «Лепрозорій»). Галина Сиваченко	3
ЛЕПРОЗОРИЙ	25